

D. Keesing, Fin. Redacteur Alg. Handelsblad, Amsterdam.
Leden:
Mr. R. Bouwman, Inspecteur Acc. Dienst, Den Haag.
J. P. Croin, Belastingconsulent, Rotterdam.
G. W. Frese, Accountant, Amsterdam.
P. F. L. Lauden, Inspecteur D. B. I. & A., Amsterdam.
Ir. A. Plate, Alg. Voorz. Scheepv. Vereen. Zuid, Rotterdam.
Mr. Schaapveld, Advocaat en Procureur, Amsterdam.
Dr. A. Sternheim, Accountant, Amsterdam.

COMMISSIE VOOR DE GRONDBELASTING:

Voorzitter:
Prof. Dr. W. C. Mees, Hoogleraar, Wageningen.
Leden:
E. D. van Dissel, Dir. Staatsboschbeheer, Utrecht.
A. J. van Epenhuizen, Controleur Grondbelasting, Amsterdam.
J. Smid, Oud-Ref. Landbouw, Voorburg.
J. A. Stoop, Inspecteur D. B. I. & A., Tiel.
F. W. Swane, Notaris, Utrecht.
C. D. van Vliet, Dir. Holl. Hyp. bank, Amsterdam.
A. C. A. van Vuuren, Lid Tweede Kamer, Den Haag.

COMMISSIE VOOR DE INKOMSTENBELASTING:

Voorzitter:
Mr. G. Kirberger, Raadsheer in den Hoogen Raad, den Haag.
Leden:
E. van Dien, Accountant, Amsterdam.
J. B. van den Dries, Directeur D. B. I. & A., Rotterdam.
A. Land, Belastingconsulent, Amsterdam.
Mr. Dr. J. H. R. Sinnighe Damsté, Directeur-Generaal, Den Haag.
Mr. A. Veen, Administrateur Gem. Seer., Rotterdam.
F. M. Wibaut, Wethouder van Financiën, Amsterdam.

COMMISSIE VOOR DE RECHTSPRAAK IN
BELASTINGZAKEN:

Voorzitter:
Mr. C. O. Segers, Raadsheer in den Hoogen Raad, Den Haag.
Leden:
Mr. P. M. J. E. Bloemarts, Secret. R. v. B., Breda.
B. J. de Leeuw, oud-Inspecteur der Registratie, Leiden.
Mr. F. L. Neppérus, Secretaris R. v. B. A'dam, Schoten.
H. R. Reder, Accountant, Amsterdam.
Mr. M. van Regteren Altena, Advocaat en Procureur, Amsterdam.
A. W. Udo, Hoofdinspecteur, Rotterdam.
H. J. Voorden, Belastingconsulent, Den Haag.

COMMISSIE VOOR DE STATISTIEK:

Voorzitter:
Prof. Mr. Dr. A. van Gijn, Lid der Tweede Kamer, Den Haag.
Leden:
T. K. Jansma, Directeur D. B. I. & A., Rotterdam.
Q. Rovers, Directeur der Gemeente-Belastingen, Den Haag.
Dr. A. Sternheim, Accountant, Amsterdam.
J. Takken, Administrateur Dep. v. Fin., Den Haag.
D. Voile, Hoofdinspecteur der Reg., Wassenaar.
Mr. J. C. Witteveen, Ref. Centr. Bur. v. d. Statistiek, Den Haag.
Mr. Dr. J. H. van Zanten, Dir. Bur. v. d. Statistiek, Amsterdam.

JAARREKENING VAN HOLDING CY'S EN CONCERN
CENTRALES¹⁾

(Slot)

GOODWILL EN PREMIUM

Hieronder worden opgenomen alle Goodwillbedragen, voorkomende in de administratie der Holding Cy en in die der Onderhoorige Ondernemingen, voorzover ze in de Consolidatie worden betrokken, en verder de bedragen, waarvoor de boekwaarde der aandelen der in de Consolidatie opgenomen Onderhoorige Ondernemingen, de nominale waarde dier aandelen te boven gaat.

In geval de boekwaarde dezer aandelen beneden pari is, dan wordt het z.g. discount van voornoemde Goodwill bedragen afgetrokken.

Bevindt zich in de Onderhoorige Onderneming op het oogenblik, dat de aandelen worden gekocht, een reserve, dan behoort deze op een afzonderlijke rekening in de betrokken Onderhoorige Onderneming te worden overgeboekt en dit bedrag behoort van de betaalde „Premium” te worden afgetrokken. Immers bij het koopen der aandelen koopt men de reserve mee, hetgeen mede invloed heeft op de prijsbepaling der aandelen. Er is dus in dezen prijs alleen in zooverre Premium of wil men „Goodwill” aanwezig, voorzover er niet iets aanwijsbaar voor is gekocht.

Na de overname der aandelen in de Onderhoorige Ondernemingen te vormen reserves, worden op een afzonderlijke reserverekening geboekt.

AANDEELEN IN EN VOORSCHOTTEN AAN ONDERHOORIGE MIJEN

Dit zijn de aandelen in en de voorschotten aan Onderhoorige Ondernemingen, welke niet in de consolidatie worden betrokken.

Voorschotten aan Onderhoorige Ondernemingen, welke worden geconsolideerd vallen geheel weg tegen de schulden dier Ondernemingen. Dit tegen elkander wegvallen over en weer geldt voor alle intercompany posten, en het spreekt vanzelf, dat ook het aandeelenkapitaal der Onderhoorige Ondernemingen geheel wegvalt tegen den post declname van de Concern Centrale.

EFFECTEN EN BELEGGINGEN

Hieronder worden opgenomen alle soortgelijke activa der Moedermij en der Onderhoorige Ondernemingen, en tevens ook aandeelenposten van die ondernemingen, waarbij de Moedermij wel geïnteresseerd is, doch waarvan het bezit niet groot genoeg is om bedoelde Onderneming als een Onderhoorige aan te merken, dus die, waarbij zoogenaamd geen controleerend belang bestaat.

VASTE ACTIVA

Hieronder worden samengevoegd alle vaste activa van Moedermij en Onderhoorige Ondernemingen. Terwille van het overzicht, verdient het aanbeveling nog een splitsing te maken in Land. Gebouwen, Machines, enz., terwijl Aanschaffingswaarde en afschrijving afzonderlijk behooren te worden vermeld.

VOORRADEN

De samenstelling der hieronder ressorteerende posten levert geen moeilijkheden op.

¹⁾ Lezing van *H. ten Haven* gehouden voor de Zuid-Hollandsche Studieclub van Accountants op 17 December 1925 te Den Haag.

Zowel hier als voor alle andere activa posten, geldt het wachtwoord: dat de waardeeringsprincipes overal gelijk behooren te zijn.

DEBITEUREN, VOORUITBETAALDE KOSTEN, KAS EN KASSIER

De onder deze rubrieken voorkomende posten leveren naar mijn meening geen moeilijkheden op, indien slechts in het oog wordt gehouden, dat bij de debiteuren, met het oog op de liquiditeit en het speciaal karakter van enkele posten, bepaalde groepen-totale afzonderlijk worden vermeld.

AANDEELKAPITAAL

De verschillende soorten van tegenover derden uitstaande aandelen worden afzonderlijk opgenomen. De gewone aandelenkapitalen der Onderhoorige Ondernemingen vallen zooals gezegd, geheel weg. Heeft een dochteronderneming nog preferent aandelenkapitaal uitstaan, dan wordt dit als schuld aan derden opgenomen. Voorzover de Moedermij preferente aandelen in haar bezit heeft, vallen hier weer posten tegen elkaar weg.

Indien nu de balans eener Onderhoorige Onderneming, waarvan men het gewone aandelenkapitaal niet voor de volle 100 % bezit toch in de consolidatie wordt opgenomen, hetzij dan omdat men het kapitaal ten naaste bij bezit of om bijzondere redenen, dan moet de nominale waarde der aandelen, welke in handen van outsiders zijn, eventueel vermeerderd met hun aandeel in de reserve en in de winst of verminderd met hun aandeel in het verlies, afzonderlijk worden opgenomen als schuld. In dat geval worden dus alle overige actief- en passiefposten van bedoelde Onderhoorige Onderneming voor de volle 100 % geconsolideerd. Er bestaat ook nog een andere wijze om soortgelijke ondernemingen mede te consolideeren. Alle actief- en passiefposten, met uitzondering van aandelenkapitaal, worden dan in de verhouding waarin de nominale waarde van het aandelenbezit staat tot de nominale waarde van het uitgegeven gewone aandelenkapitaal der betrokken Onderhoorige Onderneming, in de consolidatie opgenomen.

Deze wijze komt mij evenwel minder gewenscht voor.

RESERVES

Hieronder worden opgenomen de z.g. vrije reserves, zowel van Hoofdkantoor als van Onderhoorige Ondernemingen, dus niet die reserves, welke reeds bij de overname der aandelen in de Onderhoorige Ondernemingen aanwezig waren.

De overige aan de Creditzijde voorkomende posten vereischen geen bijzondere toelichting, met uitzondering dan van de winstsaldi.

In de oude balansopstelling worden de van de Onderhoorige Ondernemingen te vorderen winsten of de benodigde reserve voor de door deze geleden verliezen, afzonderlijk vermeld. In de geconsolideerde balans zijn evenwel de voor- en nadelige saldi der Onderhoorige Ondernemingen vereenigd met die der Moedermij en komen in één bedrag op de balans voor. En een specificatie daarvan bij de balans is niet noodig, omdat de Resultatenrekening, ze moge dan al de naam van Rekening dragen, in wezen toch niets anders is, dan een nadere specificatie van het winstsaldo, dat op de balans voorkomt.

Ik ben van meening, dat deze vorm der balans groote voordeelen biedt boven den ouden balansvorm. Hier wordt toch een inzicht gegeven èn in de liquiditeit èn in de kapitalisatie van het concern, en de nevel, welke over de posten „Voorschotten aan en Aandeelen in Onderhoorige Ondernemingen” hing, is

opgetrokken, althans voorzover de ondernemingen in de consolidatie werden opgenomen.

De „Aandeelen in en voorschotten aan Onderhoorige Ondernemingen”, welke niet mede worden geconsolideerd, worden nu als een „Investment” beschouwd. En het wil mij voorkomen, dat dit juist is. Immers het concern beschikt om zoo te zeggen niet over de liquiditeit van een Onderneming, waarvan nog een groot bedrag aandeelen in handen van Outsiders is, dan wel welke niet geheel door haar wordt gefinancierd. Wordt nu zulk een onderneming toch geconsolideerd, dan wordt weliswaar tegenover alle balansposten, die ten volle in de consolidatie worden opgenomen, een schuld aan Outsiders-aandehouders gecreëerd, maar naar mijn meening verheldert dit het inzicht niet.

Bovendien heeft deze vorm het voordeel, dat hij een gedetailleerd inzicht geeft in het geheele concern, zonder dat het noodzakelijk is daarbij de volledige lijst der aangesloten ondernemingen te publiceren. Om commerciële redenen behoeven er dan ook naar het mij voorkomt tegen dezen balansvorm geen bezwaren te bestaan.

Toch blijft het naar mijn meening noodzakelijk om, indien de geconsolideerde balans wordt gepubliceerd, daarnaast ook de balans in haar ouden vorm te publiceren.

En thans ben ik gekomen aan de Resultatenrekening.

De literatuur over de balansen van Holding Cy's en Concern Centrales moge schaarsch zijn, wat over de resultatenrekening van dergelijke organisaties geschreven is, wint het in minimale kwantiteit daarvan nog verre.

Nu zou het schijnbaar logisch zijn, om in aansluiting aan hetgeen ik gezegd heb over de geconsolideerde balans, als de balansvorm, die door mij en vele anderen voor Concern Centrales het meest gewenscht wordt geacht, ook voor de Resultatenrekening den geconsolideerden vorm te verlangen. Dit zou dan kort gezegd, ingeval van een horizontale bedrijfsorganisatie, praktisch hierop neerkomen, dat alle gelijksoortige posten van de Resultatenrekeningen der moeder- en dochterondernemingen bij elkaar werden geteld. In de praktijk doen zich dan nog wel eenige moeilijkheden voor, zoo b.v. moeten bij de bepaling van omzetten, de tussehen de bedrijven onderlinge afleveringen worden uitgeschakeld, doch deze doen aan het principe weinig af. Heeft men met een verticale bedrijfsorganisatie te doen, dan moet voor de opstelling der geconsolideerde resultatenrekening, het bedrijf in horizontale organisaties worden gesplitst. Nu moge een dergelijke opstelling der resultatenrekening uit een statistisch oogpunt aantrekkelijk zijn, bij verdere beschouwing blijkt, dat men er weinig of niets aan heeft. Immers, elke onderneming in het concern heeft haar eigen kostprijs van het eindproduct, welke door tal van omstandigheden kan afwijken van die der andere tot het concern behorende ondernemingen. Daardoor, en nog om tal van andere redenen, denk slechts aan verkoopskosten, die soms door regionale toestanden al sterk variceren, verschillen zelfs relatief genomen, de resultaten der verschillende onderhoorige ondernemingen sterk. Hierdoor kan de eene onderneming met een positief, de andere met een negatief resultaat uitkomen en juist daarvan ziet men in de geconsolideerde resultatenrekening niets. Mij dunkt genoeg om aan te toonen, dat een geconsolideerde resultatenrekening het gewenschte inzicht niet geeft.

Nog ingewikkelder wordt het wanneer in het concern bedrijven zijn opgenomen, die b.v. tegen kostprijs of in loondienst voor alle of voor een deel der overige concernbedrijven werken en hun eindproduct als halffabrikaat aan de zusterondernemingen afleveren. Afgescheiden nu van de moeilijkheden, die het zou geven deze bedrijven in de geconsolideerde resultatenrekening te betrekken, dient er op te worden gewezen, dat hier een bijzondere moeilijkheid ligt voor de beoordeeling van de

resultaten der verschillende concern onderdeelen. Immers hoe gemakkelijk komt een oppervlakkig beschouwer er niet toe te zeggen, dat bedrijfsunderdeelen, die voortdurend met nadeelige resultaten werken, moeten worden geliquideerd. Doch hierbij wordt dan vergeten, wat de invloed is op de overige bedrijfsdeelen, tengevolge van zulk een gedeeltelijke opheffing. De vraag dient in zulk een geval toch gesteld, om nu maar slechts dit te noemen: Hoeveel zullen de werkelijke zelfkosten van het halffabrikaat, tengevolge van mindere productie stijgen? Dit voorbeeld toont naar mijn meening duidelijk aan, dat de resultaten van elk onderdeel afzonderlijk moeten worden beoordeeld, hetgeen een reden te meer is, dat bij een geconsolideerde resultatenrekening geen baat te vinden is.

Indien nu de vraag zou worden gesteld: Is in een beknopten vorm een resultatenrekening van een Concerncentrale samen te stellen, die een inzicht in de bedrijfsresultaten geeft, dan zou het antwoord ongetwijfeld ontkennend moeten luiden. De beste oplossing lijkt mij nog deze, dat de werkelijke resultaten der verschillende Onderhoorige Ondernemingen afzonderlijk worden vermeld, alhoewel ik er mij van bewust ben, dat ook hiertegen verschillende bezwaren kunnen worden ingebracht. Zoo zal b.v. om commerciële redenen deze publicatievorm dikwijls minder gewenscht zijn.

3. Thans rest mij nog het aan het begin genoemde punt 3 te bespreken.

Hetgeen ik reeds heb opgemerkt maakt het mij mogelijk mij bij de toelichting van dit punt beperking op te leggen.

Het is mij bekend, dat de meeningen in vakkringen verdeeld zijn over het antwoord op de vraag: „Heeft de accountant in het rapport over de jaarrekening, naast mededeeling zijner bevindingen naar aanleiding der verriete controlewerkzaamheden, ook een cijferbeoordeeling te geven?”

Zonder nu op het voor en tegen der hierover bestaande meeningen in te gaan, zij vermeld, dat naar mijn opvatting de accountant wel een cijferbeoordeeling in zijn rapport heeft te geven. En is eenmaal deze opvatting aanvaard, dan is daarmee tegelijkertijd de noodzakelijkheid erkend, dat een geconsolideerde balans der Concern Centrale moet worden samengesteld, omdat zonder deze, de toestand van het bedrijf onmogelijk kan worden beoordeeld. Hetgeen ik daaromtrent mededeelde bewijst de noodwendigheid daarvan voldoende.

Wie hieruit nu de conclusie zou willen trekken, alsof ik van meening zou zijn, dat de accountant de balans eener Concern Centrale in den ouden vorm niet zou mogen onderteekenen, tast mis. Ik zie niet in, dat er eenig bezwaar tegen gemaakt behoeft te worden, de balans in haar ouden vorm te onderteekenen, mits de juistheid der daarop voorkomende gegevens natuurlijk is vastgesteld. Wel acht ik het gewenscht, dat de accountant in de korte accountantsverklaring zijn meening zegt over de beide belangrijke posten: „Aandeelen in en Voorschotten aan Onderhoorige Ondernemingen”.

Doch voor intern doel en voor de cijferbeoordeeling is de geconsolideerde balans onmisbaar, hetgeen ik in het voorgaande meen te hebben aangetoond.

Hieraan voeg ik nog toe, dat ik mij meermalen heb afgevraagd, hoe het komt, dat deze zeer belangrijke materie, in de Hollandse vakliteratuur, althans voor zoover mij bekend, niet eerder een onderwerp van bespreking heeft uitgemaakt. Maar meer nog heb ik er mij over verwonderd hoe het te verklaren is, dat vele onzer Hollandse collega's, zooals mij is gebleken, het belang van consolideeren van balansen van groote concerns niet inzien. Men spreekt van concerns met b.v. 20 dochterondernemingen, waarvan men alle balansen als toelichting bij de balans der Moedermij wil publiceren. Hierbij is reeds het inzicht, wanneer de publicatie op deze wijze geschiedt, zeer moeilijk. Doch zou men nu werkelijk denken, dat het cijfermateriaal van de balans eener Moedermij, met laat me zeggen de balansen

van b.v. 200 aangesloten ondernemingen, nog eenige waarde heeft om zelfs een globalen indruk van den toestand van het concern te verkrijgen? Ik ben er van overtuigd, dat een accountant, aan wien een oordeel over een dergelijke onderneming zou worden gevraagd, dit zonder consolidatie onmogelijk zou kunnen geven.

Een omwerking der Resultatenrekening in een anderen vorm acht ik niet noodig, omdat de verschillende onderdeelen toch afzonderlijk moeten worden bekeken, hetgeen ik voldoende meen te hebben toegelicht.

Ten slotte meen ik nog te moeten opmerken, dat ik mij ten volle bewust ben, dat ik het onderwerp bij lange na niet in zijn vollen omvang heb behandeld. Doch dit is in een kort tijdsbestek ook niet mogelijk. Ik heb uit de voornaamste punten slechts hier en daar een greep kunnen doen.

BESLECHTE GESCHILLEN

Red. Mr. A. E. J. NYSINGH

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

PLAATSING VAN KAPITAAL EN KONINKLIJKE BEWILLIGING BIJ DE OPRICHTING VAN NAAMLOOZE VENNOOTSCHAPPEN

Voor de oprichting van een Naamlooze Vennootschap is volgens de wet een notarieele acte noodig, welke Koninklijk moet zijn goedgekeurd, d.w.z. de Koninklijke Bewilliging moet op die acte zelf of op het ontwerp daarvan zijn verkregen.

Nu bevat het Wetboek van Koophandel twee bepalingen waarin gesproken wordt over de plaatsing en storting van kapitaal in verband met de oprichting, de artikelen 50 en 51.

Artikel 50 eerste lid luidt:

„De Koninklijke Bewilliging zal niet worden verleend, tenzij blijke dat de eerste oprichters te zamen ten minste een vijfde van het maatschappelijk kapitaal vertegenwoordigen”.

Artikel 51 luidt:

„De Vennootschap zal haren aanvang niet kunnen nemen, ten ware ten minste tien ten honderd van het gemeenschappelijk kapitaal gestort zij”.

Over de beteekenis van deze bepalingen heeft de Hooge Raad op 19 Juni 1925 een arrest gewezen, dat de aandacht verdient.

De curator in het faillissement van een Naamlooze Vennootschap, een assurantemaatschappij, vorderde van een aandeelhouder volstorting van zijn aandeelen.

Dergelijke vorderingen vallen bij de betrokkenen gewoonlijk niet in goede aarde.

Dat was hier dan ook het geval. Men betaalt nu eenmaal niet graag wanneer vaststaat dat wat men betaalt, niet meer zal rendeeren en zonder meer verloren is.

Tegensputteren helpt echter niet wanneer men geen verweer weet te voeren dat in rechte houvast geeft.

De bedoelde aandeelhouder meende een dergelijk verweer te hebben gevonden: de gefailleerde Naamlooze Vennootschap was wel opgericht bij notarieele acte, de Koninklijke Bewilliging was ook wel verleend, maar ..... noch bij de oprichting, noch bij zijn toetreding als aandeelhouder was een vijfde gedeelte van het maatschappelijk kapitaal geplaatst geweest, terwijl toen